Ч. 43. Чернівцї, середа дня 24. мая (5. червня) 1895. Рочник XI.

# БУКОВИНА

**Передплата**
на „Буковину" разом з ілюстр. додатком „Недїля" виносить:
на цїлий рік 10 зр. — кр.
„ чверть року 2 „ 50 „
„ місячно — „ 85 „
для заграницї 15 рублїв або 24 франків.
Поодинокі числа по 6 кр. в бюрі ґазет Л. Горовіца в Чернівцях, ул. головна ч. 17.

**ВИХОДИТЬ:**
у вівторок, четвер, суботу і недїлю.

Редакция і Адміністрация „Буковини" находить ся в Чернівцях (ул. Петровича ч. 2), куда всї дописи адресувати належить. — Бюро редакциї отворене що дня від 8. рано до 8. вечером.

## Письма з Відня.

**Відень**, 30. мая 1895.

Антикоалїция славяньска в радї державній, про котру у нас перед півтора роком так богато говорено та писано, а котрою і деякі посли рускі одушевлялись понад міру — та антикоалїция славяньска пійшла вже в непамять, не лишивши по собі у нікого ніякого жалю. Инакше і не могло бути. Антикоалїция славяньска без Поляків, Русинів та всїх полудневих Славян була перед породом вже на смерть засудженою дитиною. А не приступили до тої антикоалїциї ані Поляки, ані посли рускі, ані не всї посли словїньско-хорватскі по тій простій причинї, бо знали они добре заздалегідь, що молодоческі посли, кличучи до союза Славян в радї державній, не мають интересів союзників своїх на оцї, а лиш окремий свій интерес, с. є. осягнене права державного для країв корони сьв. Вячеслава. Антикоалїция славяньска счезла проте скорійше ранної роси, не давши по собі другого слїду крім палких річий, голошених годинами і множества наглячих внесень на полагодженє зовсім не наглих справ та безпощадної дуже субєктивної критики всего, що вийшло з нїдра коалїцийних сторонництв. Рускі посли могли тим меньше приступити до антикоалїциї ческої, позаяк знали, що сей союз не посїдає ніякої сили, що буде чисельно незначний, та що рускому народови з'окрема не в силї він подати ніяких користий, крім хиба красних слів та пустих заяв симпатиї, о щирости котрої можна би ще дуже сумнїватись. Рівнож і частина словїньских послів не пішла в невід молодоческий, пересьвідчена, що Чехи чейже не дадуть їм ґімназиї цїлейскої або других прав народних. При таких обставинах зложилось цїле дїло так, що молодо-Чехам удалось позискати лиш кількох послів словїньско-хорватских та двох чи одного „дикого" посла руского в ролї хвилевого помічника. Як мало молодо-Чехи по якімсь часї самі одушевляють ся для антикоалїциї славяньскої, показуєсь з того, що одна третина послів ческих (на 35 всїх) правильно не буває на засїданях ради, а пильнує своїх домашних интересів. Др. Греґр єсть, приміром сказавши, рідкостию в палатї посольскій, а і другі посли абсентують ся дуже часто.

Молодоческі посли найшли більше союзників поза послами славяньскими. До них, або вірнійше скасавши, до їх полїтики обструкцийної пристали всякі елементи опозицийні палати посольскої, як: антисеміти, демократ Кронаветер (сінґельтон в своїм родї), социяльний демократ Перерсторфер з кількома товаришами, а від часу до часу піддержують молодо-Чехів і націонали німецкі з Штайнвендером на чолї, а дуже рідко ще і кн. Ліхтенштайн, провідник социяльно-християньского сторонництва.

На днях пробовали молодо-Чехи з'орґанїзувати цїлу опозицию ради державної в одну фаланґу. В тій цїли скликали они провідників всїх згаданих сторонництв опозицийних на довірочну нараду і предложили їм плян такої орґанїзациї. Задачею опозициї мала бути обструкция за всяку цїну, обструкция безвзглядна. І от що виявилось? Найбільше фіяско! Провідники других опозицийних сторонництв заявили вправдї молодо-Чехам, що они тут і там піддержуть їх, але до союза обструкцийного они не пристали. Молодо-Чехи осїли проте вже другий раз на ледї, раз при складаню антикоалїциї славяньскої, тепер знов в друге при аранжованю пустої обструкциї. Згадані другі сторонництва прирекли лиш берегти свободи слова в часї буджетових розправ та домагатись прискореня реформи виборчої.

Що до сеї послїдної, то правительство наміряє єї перевести за всяку цїну в тій формі і в тім обємі, як проєкт реформи виборчої вийшов з субкомітету. Правительство не уступить. Отже і пусті суть всякі поголоски про яку-небудь зміну президиї кабінету. А з другої сторони не з иньшою палатою а лиш з теперішною може сей проєкт реформи виборчої статись законом. В найгіршім разї правительство розвязало би парлямент, але само не уступить, заки не вивяже ся з даного слова в падолистї 1893 року. Так стоять нинї дїла.

Притім приймітьі се до відомости, що евентуальне розпорядженє міністерства справедливости що-до написий руских на судових будинках всхідної Галичини єсть впливом рішеня міністрів.

**Відень**, 31. мая 1895.

Недавно тому сказав дописуватель віденьский „Дѣла" п. Поступишин, що він не знає, що робить клюб руский послів ради державної? Ми не виноваті тому, що п. Поступишин слабо поінформований в тім напрямі, але можемо запоручити, що клюб руский безперестанно заходить ся коло того, щоби права народу руского, запоручені основними законами державними, з паперу перенести в дїйсність. Тож можу вам донести, що на основі ухвали клюбу з 21. мая с. р. члени єго, посли Барвіньский і Вахнянин, постарались о то, що міністер справедливости видасть небавом розпорядженє, приписуюче уміщенє руских написий на всїх будинках судових всхідної Галичини. Хто пригадує собі притім ту бурю, яку підняли Італїянцї в Пірано і других місцевостях против написів хорватских, а схоче повірити, що власти краєві наші, т. є. намістництво враз з президентом вищого суду краєвого справедливе жаданє послів руских о написи рускі найохотнійше піддержали, та що і міністер для Галичини, Екц. Яворский, до сего постуляту віднїс ся зовсїм прихильно, — той буде мусїв признати, що відносини польско-рускі в Галичинї стають з кождим днем правильнїйші. Нетерпимість счезає, натомість ростуть вирозуміне і чувство справедливости. А дїє ся то все в наслїдок запроданя справи руської Полякам через посла Барвіньского і єго товаришів, о чім що дня пишуть наші глубоко-полїтичні дневники галицкі.

Які справи порушено ще на засїданю клюбу послів руских ради державної — о тім не буду згадувати передчасно, доки справи ті не будуть покінчені. П. Поступишин вибачить нам, що не вдоволимо єго цїкавости.

---

**Відень**, 1. червня, 1895.

Реформа податкова буде небавом покінчена. Розправу в парляментї доведено до V. артикулу мимо численних перешкод, ставляних зі сторони опозициї. Вчера знов відбули оба перманентні видїли (палати посольскої і палати панів), вибрані до обговореня і розслїдженя нової процедури цивільної, спільну нараду і покінчили свою роботу. Проєкт закона нової процедури цивільної тим самим довершений. Правительство предложить єго відтак обом палатам, а ті можуть єго або приняти в цїлости, або відкинути без всяких поправок. Імовірно прийде сей закон на порядок дневний в часї осїнного періоду засїдань парляменту і буде принятий. Наколи зважимо, що нова процедура, яко дешевша і скорша в лагодженю спорних справ, буде мати велике значінє судове та економічне; наколи додамо, що через новий закон податковий економічно слабші одиницї одержать значні полегші, то і стане ясно, що коалїция — всесторонно, навіть і у нас ругана — таки буде могла повеличатись великими успіхами, більшими, як давнїйший автономічний союз. Наколи

ще перейде і проєктований закон о приналежности громадскій (das Heimathsgesetz), а мінїстер фінансів постараєсь о реформу належитостий державних в користь економічно слабших верств, то і покаже ся, що коаліция на серіо думала і думає про поправу положеня материяльного біднійших кляс, не виключаючи кляси хлїборобів.

Опозиция бр. Діпавліого против закону нової реформи виборчої слабне. Межи бар. Діпавлім а правительством прийшло вже до порозуміня що-до становища тих виборців, котрі в наслїдок нового закона податкового на будуче, не платячи 5 зр. безпосередних податків, мали би бути виключені з дотеперішної куриї меньшої посілости, а вчислені до нової пятої куриї. Наколи клюб Гогенварта в цїлости, лївиця, клюб Короніпіого, посли галицкі взагалї і національні нїмецкі попруть проєктовану реформу виборчу, то она і перейде в палатї посольскій. Виходить се з простого рахунку. Клюб ґр. Гогенварта числить 54 членів, лївиця нїмецка 107, клюб Короніпіого (центр лїберальний) 10, „коло" польске 57, клюб руский 5, а нїмецкі націонали 17 членів, разом 250. До ухваленя потрібно двох третих, т. є. 236 послів, отже потрібна більшість була би. Лиш з тою палатою може правительство переперти проєктовану реформу виборчу, хотя за те поодиноким клюбам буде мусїло поробити деякі уступства. На случай розвязаня теперішної палати посольскої, як дехто думає, могла би більшість двох третин стати меньше певною, позаяк при нових виборах іменно лївиця нїмецка могла би значно потерпіти. Правительство коаліцийне сьвідоме того і о скілько звістно, оно ужиє всяких средств, щоб поставити на своїм.

Лївиці лїберальній зроблено вже навіть уступство тим, що по невдалих виборах посадника міста Відня розвязано раду мійску. Люеґер тїшив ся своїм достоїньством лиш 17 днїв. Справа з Аґлїярдім рівнож полагоджена мирно, а сим і приборкано клерикалів нїмецких кн. Лїхтенштайна. Здаєсь, що і питанє цілейске буде розвязане в спосіб відповідний. Поляки не будуть мати нїякої причини противитись проєктованій реформі виборчій, а посли рускі піддержать єї, бачучи, що коаліцийне правительство не лише не єсть вороже змаганям народу руского на поли національного розвою, але піддержує сей розвій постепенним розширюванєм прав народу руского в Галичинї і на Буковинї, та двиганєм нових інституций в користь того-ж розвою.

---

**Відень**, 2. червня, 1895.

В середу по Зелених Сьвятах предложить субкомітет для реформи виборчої проєкт закона виборчого повному комітетови. Реферат обняв пос. Рутовский. Рівночасно печатає ся сей проєкт і буде розісланий членам комітету вже нинї. Однак подрібности ще заховані в тайнї. То лиш відомо, що проєкт доповняючого закона виборчого надїляє повних 2 мілїони людий правом активного і пасивного вибору. З тих двох мілїонів одержить в Галичинї та на Буковинї крім дотепер управнених до голосованя ще над 400.000 людий право голосованя. Пята курия буде складатись з двох частин, куриї робітничої в дійснім слова значіню і куриї низше 5 зр. оподаткованих. Курия робітнича одержить 13 мандатів, курия дрібних податників 34, разом 47, так, що парлямент доповнений новими послами буде числити кругло 400 послів. Число нових послів може однакож бути ще побільшене. Се не засадниче питанє. Вибори в пятій куриї будуть посередні. Робітників властивих числить Доливавщина 1,300.000. Виходить з того, що один посол припаде на 100.000 робітників. Наколи зважимо, що у нас в Галичинї деякі селяньскі округи виборчі на 200—300.000 людий вибирають одного посла, то робітники будуть в кориснїйшім положеню. З другими коронними краями, іменно альпейскими, порівнанє се не видержить проби, бо приміром в Тироли вибирає вже 30.000 людий одного посла. Галичина і Буковина вибирати муть двох заступників робітничої кляси. Буковина сама числить ледви 20.000 робітників. Крім того буде вибирати Буковина одного посла з пятої куриї з низше оподаткованих, Галичина вісїм. Суд о новім проєктї реформи виборчої буде можна собі виробити аж по проголошеню всїх подрібностий.

---

# Чиншові господарства.

Зі всїх боків чути скарги, що земля наших хлїборобів дуже задовжена; і скарги ті зовсїм оправдані. Вистарчить навести лиш дещо із дуже богатого статистичного материялу, який прилучило мінїстерство рільництва до проєктів устави о спілках рільничих і о чиншових господарствах, аби переконати ся, що задовженє землї зростає з кождим роком в застрашаючий спосіб.

Від р. 1868—1892, отже за 24 роки збільшив ся стан довгів, що тяжать на землї, в краях австрийских, котрі мають упорядковані книги ґрунтові, о 778,686 503, а в иньших краях, як в Побережу, в Галичинї і Буковинї о 170.180.500, нарештї в Тиролю від 1871 до 1892 р. о 137,226.827, а в Форарльберґу від 1888 до 1892 р. о 9.654.462; отже з кінцем р. 1892-го всїх довгів на землї тяжило 2.791.784.060, т. зн. близько три мілїярди зр. Коли-б ми аж третину того відлїчили на землю мійску і таку, що є в руках фабричного промислу, то на певно дві третинї всего довгу, т. зн. около два мілїярди зр. тяжить на землї австрийских хлїборобів. Розуміє ся, що тут полїчені лиш довги заінтабульовані в книгах ґрунтових, а кілько то ще є довгу незаінтабульованого? — Коли-б від тих двох третин довгу порахувати процента лиш по 4%, то самих процентів мусять річно платити хлїборобі 74 і пів мілїона зр. Але де малим хлїборобам дістати гроша на 4%? У нас прецінь звичайна стопа процентова яких 10 проц.! А долїчивши до того ще яких 24 мілїони податків, які платять хлїбороби, а окрім того ще всякі додатки до податків бодай 80 проц., що знов виносить 19 мілїонів, то показує ся, що річно мусять хлїбороби поносити тягарів від своєї землї около 120 мілїонів. Коли ж весь катастральний дохід від землї почислено у нас на 164.339.218 зр., то дві третинї, які припадають на хлїборобску землю, виносять лиш 109,560.000 зр, а се знов значить, що австрийські хлїбороби о яких 10 мілїонів зр. мусять річно більше поносити тягарів нїж можуть, нїж самі мають доходу. Навіть в тім разї, коли-б дійсний чистий дохід перевисшав обчислений дохід катастральний, рільництво вже не в силї поносити ті високі тягарі, бо низька цїна рільничих продуктів, а притім збільшені видатки господарскі мусять довести рільництво серед таких обставин до упадку.

Наслїдки задовженя власности земельної видко дуже ясно в отсих числах: Коли пр. в Чехах в р. 1861—1872 було ще 150.451 господарств величини 100—10 морґів т. зн. таких господарств, що можуть виживати родину, то в р. 1889—1890 зменьшило ся тих господарств о 15.565; за те малі господарства (низше 10 морґів) зросли в тім часї із 467.840 на 611.616 т. зн. о 143.776.

Причина тому така, що хлїбороби не в силї платити таких високих процентів від довгів, які тепер банки вимагають, бо земля на несе того проценту, і через то мусять тратити землю через лїцитацию. Друга і то головна причина зменьшеня таких господарств, що можуть утримати родину, є та, що уставою з дня 27-го червня 1868 р. дозволено дїлити господарства після уподоби; через то, що не стало якогось певного права дїдицтва у хлїборобів, роздробили ся мужицкі господарства так, що тепер уже годї дальше дробити, бо нема вже що дїлити.

Зваживши се все показує ся, що коли так далї буде іти, то неминуча загибіль чекає хлїборобів. А вже-ж анї держава анї суспільність не може собі бажати, аби той стан, що становить підставу ладу і сили державної, марно загибав! Що-ж тут робити?

Знаючи причину лиха можна дати раду. Передусїм, треба для хлїборобів витворити такий кредит, щоб они довг затягнений не мусїли зараз в короткім часї звертати, але щоб розложити такий довг на довгі лїта, на яких 60 лїт, і сплачувати его ратами так, щоб хлїбороби не відчували занадто тягару довгів. Ну, не велика штука, скаже дехто, та-ж і тепер банки дають пожичку на сплату ратами на довгі лїта. Правда, але банки дають позичку поперше тільки до якоїсь висоти, можуть позичку кождого часу виповісти, тай проценти від позички разом з ріжними видатками все таки для малих посїдачів за високі, так що власне проценти ті є руїною хлїборобів. Отже треба не лиш довголїтного кредиту, але і дешевого.

Треба отже щось зробити, аби також і стопу процентову для малих господарств знижити, щоб відтак замінити всї високи опроцентовані довги на низше опроцентовані. Якже-ж се зробити? В ріжних державах над тим докладно застановляли ся і нарештї прийшли всї до того переконаня, що инакше годї се зробити, як таким чином, що 1) аби уможливити довголїтний кредит, треба запобічи дробленю малих і середних господарств. Для капіталу се річ не зовсїм безпечна вязати ся на довгі часи з таким господарством, що оно може роздробити ся, що на нїм замість одного ґазди може в протягу 60 років бути аж кілька ґаздів. Отже хотївши виєднати для мужицких господарств довголїтний і через те не такий тяжкий кредит, треба перед усїм видати уставу о неподїльности середних господарств. В повнім зрозуміню сеї справи ухвалила рада державна 1889 р. таку уставу, але она не ввійшла в житє, бо жаден сойм не видав постанов, як ту уставу в краю перевести.

Аби-ж 2) для мужицких господарств роздобути дешевий кредит, треба їх сполучити в спілку, де-б всї за одного стали; в спілцї така велика сила, що вже тим самим без чужої помочи могли-б хлїбороби випратувати ся з нужди. Длятого то мінїстерство рільництва внесло в радї державній проєкт устави о спілках рільничих, котрий ми вже вперед обговорили. Аби-ж 3) дуже задовжені господарства, котрі неминучо мусїли-б попасти в руки лихварів, все таки для рільників утримати, то мінїстерство тим спілкам поставило дуже важне завданє, скуповувати на власність дуже задовжені господарства селяньскі; ті господарства віддавали-б спілки далї тим ґаздам, від котрих господарство куплене, до ужитку, а ґазди мали-б помалу сплачувати ратами цїну купна спілкам, так що за якийсь час могли-б спілкам все сплатити і з чиншових ґаздів стали-б дійсними ґаздами. От що то чиншові господарства!

Дуже добра се гадка мінїстерства, але ми вже тодї, як говорили про спілки рільничі, сказали, що спілкам, особливо з самого початку, не стане гроша на те, аби викупити всї такі господарства з рук лихварских. Тут буде потрібно, щоб і держава і край прийшли спілкам в поміч і дали їм на ту цїль подостатком гроша.

Ще-ж важнїйша річ, позискати великий капітал для дрібних господарств. Сегодня стоїть справа так, що посїдачі великих маєтків достають від великих банків позичку на низький процент, а посїдачі малих маєтків нї; они мусять по ріжних касах меньших оплачувати високі процента, бо великі банки не хочуть вдавати ся з малими сумами в якісь дрібні интереси, а малим посїдачам поодиноко великих сум не потрібно. Коли-б отже малі господарства получили ся в спілку, то таким чином они становили-б одну велику посїлість, а та спілка могла-б тодї від великих банків дістати гріш на низький процент.

Так отже хоче взяти ся держава до ратунку середних і дрібних хлїборобів: хоче по перше придбати їм довголїтного і дешевого кредиту, а по друге хоче і ті господарства, котрі задля великого задовженя мусїли-б перейти в чужі руки, утримати для тих самих господарів таким чином, що спілки рільничі викупили-б те господарство для себе, віддали-б его до ужитку господареви, котрий мав би через довгі лїта помалу сплачувати цїну викупна, аби відтак стати на своїм ґрунтї дійсним господарем. І длятого то внесло мінїстерство рільництва ще і проєкт устави о чиншових господарствах.

Правда, в проєктї устави о чиншових господарствах є ще деякі хиби, а найважнїйша тота, що ті господарства все таки будуть занадто обтяжені. Чиншовий ґазда мав би не лиш платити відсотки і уморювати цїну купна свого

господарства, але ще і на заряд спілки краєвої давати $^1/_2$% від тої суми, і уплачувати всякі податки з додатками і асикурацію, т. зн. мусів би річно ще яких 6—7% ціни купна окрім відсотків і рат уморення платити, а се ніхто не встані; отже таким чином не осягнуло-б ся тої цїли, яку бажає ся, не вирвало-б ся хлїборобів з нужди. Треба тут ще якось улекшити. Але на кождий спосіб гадка сама дуже здорова і добра, і коли-б єї добре перевести в жите, то напевно спинило-б ся вивлащене хлїборобів із землї. Статистика із р. 1890 показує, що в Австриї було в тім роцї 13,351.379 осіб належних до хлїборобского стану, між тим було 8,469.223 особи, що дійсно займають ся самі хлїборобством Коли порівнаєм се число з числом хлїборобів з р. 1880-го, то бачимо, що тодї хлїбороби становили ще 60·69% всеї людности в Австриї, а тепер, в р. 1890-ім, вже лиш 55·88% ! Особливо в Долїшній Австриї, Сольногородї, Триестї, Форарльберґу, в Чехах і в Шлеску більшість людности відвернула ся вже від хлїборобства. В Моравиї і в Горішній Австриї становлять хлїбороби ще половину людности. В Галичинї-ж так господарства роздробили ся, що нїби то є ще богато хлїборобів, але яких, то нема що і казати! Се не хлїбороби, а наймити! Всюди бачимо упадок хлїборобства. А стан хлїборобский становить підвалину держав; упадок его потягнув би за собою страшні социяльні перевороти, то-ж треба ратувати сей стан від погибели.

Проект устави о чиншових господарствах вже обговорювала рільнича комісия ради державної на своїм послїднім засїданю. Для доповненя того, що ми сказали про чиншові господарства, подаємо тут короткий перебіг нарад над сею справою. І так:

Ґр. Хотек витає радо таку уставу, що годна здержати упадок стану хлїборобского, але в проекті треба було більше брати взгляд на права соймів краєвих. Рольсберґ каже, що треба стан хлїборобский зорґанізувати в спілки, бо інакше чиншовий господар не вийде на своє. Теклї каже, що ся справа не належить до ради державної. Вельовейский зголошує богато поправок до проєкту. Пешка є затим, аби творити чиншові господарства, але не таким способом як хоче правительство, а так як у инших державах. Пош є противником чиншових господарств і лиш в тім разі пристає на таку акцию, коли буде мати певність, що тим не має ся на цїли малі господарства лучити в самі великі. Він противить ся постанові, щоб чиншовий ґазда платив $^1/_2$% на заряд краєвої спілки. Такі видатки повинна поносити сама держава, і лиш в тім разї може бути мова про таку уставу. Заступник мiнiстерства Ертль обороняв проєкту міністерства. Він вказав на дїятельність райфайзеньских кас позичкових в Нїмеччинї, котрі вже тепер скуповують на ліцитациї мужицкі господарства, віддають їх самим господарям за сплату до ужитку і таким чином ратують хлїборобскі родини від загляди. Горк говорив про причини задовженя стану хлїборобского. Повше уважає за головну цїль нового проєкту конверзию високопроцентованих довгів. Проект той задля страшного задовженя стану хлїборобского виходить просто з конечної потреби. Гібнер обстає за проектом і жадає, щоб вибрати тїснїйший комітет для нарад на ним. Гневош также промовляв за проектом і висказав надію, що і правительство і парлямент все зроблять, щоб оживити сили житьтя у нашого хлїборобства.

Отже і устава о чиншових господарствах готова незадовго ввійти в житє. Треба нашим інтелїґентним хлїборобам доложити всїх сил, аби нам нарід обзнакомити з цїлею і добрими намірами устави, і навчити їх, як з неї користати. Та чи займе ся хто тим?!

## Перегляд політичний.

— Найважнїйшою справою дня стало ся тепер розвязане віденьскої ради громадскої. Від 600 лїт перший раз дістала ся управа столицї держави в руки правительственного комісаря, котрому придано ще по сїм членів лїбералів і антисемітів та одного демократа з давної ради громадскої. Люеґера між ними нема.

— Приватні телєґрами із Софії твердять, що слїдча комісия собрания рішала ся внести оскаржене против Стамбулова. Князь приїде, аж коли ся справа буде залагоджена. — Минувшого четверга минув рік від уступленя Стамбулова. День той обходжено сьвяточно.

— Поступові члени сербскої ради фінансової не уважають теперішну хвилю за відповідну до переведеня конверсиї всїх довгів і радять затягнути нову позичку в сумі 40 мілїонів на підставі нових монополїв, та гадають, що ся позичка зовсїм вистарчить.

— У Франциї заносить ся на новий скандал; очікують іменно слїдства судового против декотрих депутованих і сенаторів в справі банкротуючої зелїзницї полудневої. Міністер справедливости перeглядає тепер акти і предложить їх небавом палатї.

— Про відносини Франциї до Росиї розписали ся Figaro і „Новости", a Hamburger Nachrichten пише про се так: На увагу заслугує та обставина, що „Новости" не говорять о „союзї" россійско-француским, а лише о „порозуміню" між обома тими державами. Для постійного союза з Францию нема по сторонї Росиї жадної потреби, бо напад на Росию зі сторони Нїмеччини чи трпдержавного союза виключений. Але навіть в таким разї може Росия бути певною, що при першім вистрілї гармат Франция без союза стане по сторонї Росиї. Отже Росия не потребує укладати союза, котрий би їй робив непотрібні клопоти в сам день укладу того союза.

## Дрібні вісти.

*Чернівцї, дня 3. червня 1895 р.*

**Відзначене.** Майора 41-го полку піхоти, Максимілїяна Естлїнґера, цїсар відзначив наданем шляхотства.

**Конкурс.** Розписаний конкурс на молодшого учителя або евентуально молодшу учительку в Драчиньцях з рускою мовою викладовою. Речинець до 15. липня с. р.

**Бл. п. Михайло Лисикевич**, гр. кат. парох в Кропивнику новім, дрогобицкого деканату, записав цїлий свій маєток в сумі 18.700 зр. на добродійні цїли; між иньшими призначив він 10.000 зр. на пять стипендий для слухачів унїверситетских, котрі походять з перемиської епархиї.

**Іспит зрілости** в академичній (рускій) ґімназиї у Львові відбув ся під провом інспектора краєвого І. Левицкого в днях 27.—31. мая. До іспиту приступило 25 абітурієнтів, між ними 3 екстерністи. Іспит здали: Вігун Денис, Білинський Ювеналь, Вахнянин Мирон (з відзначенем), Величковский Володимир (екст.), Ґамота Іван, Каминьский Григорий, Калин Іван (екст.), Карпевич Іван, Левецкий Александер (з відзначенем), Лопатик Николай (екст.), Макух Іван, Мартинович Омелян, Рихлевский Володимир, Сьвіцицкий Іларий, Сенешин Іван, Стефанович Роман (з відзначенем), Римкевич Александер, Хархаліс Симеон, Цар Теодозий, Шухевич Стефан, Янкевич Евгеній. Позволено поправити по феріях 2, репробовано на рік 2.

**Прогулька до лїса Цецини**, яку вчера, другого дня Зелених сьвят, устроїло товариство „Союз" в Чернівцях, відбула ся дуже удачно. Зібрала ся звиш сотня гостий з міста і з близьких сїл, щоби при звуках музики в прекраснім лїсї провести свобідно кілька годин. Дякувати зичливости п. управителя лїса Жичиньского, котрий радо приготовив все потрібне і сам принимав численних гостий, прогулька незвичайно подобала ся всїм, так що забажали ще подібної другої. Молодїж, користаючи з присутности музики, завела на зеленій мураві танцї, котрі мимо того, що підлога не була воскована, ішли дуже охочо. До кадриля стануло звиш 30 пар. Союзани забавляли красний пол, як на жвавих молодцїв пристало.

**Убийство.** В Зазулиньцях, повіта заліщицкого, Лука Галян, 22-лїтний син богатого селянина Никифора, мав здавна зносини любовні з Мартою, жінкою Івана Дамяного, про котрі муж дуже добре знав. Парі любовній видко Іван стояв на перешкодї, бо в ночи на 24-го с. р. убили Мирта з любовником Лукою 38-лїтного мужа Івана та заволокли і кинули убитого в Днїстер. Третого дня по довершенім злочинї Лука Галян зізнав, що Марта сама убила свого мужа в хатї і приклякала єго з стодоли, щоби лише поміг їй заволічи убитого до Днїстра, а під позором, що йде до Заліщик завідомити власти, зник без слїду. Марта не хоче признати ся до убийства. В селї всї тої гадки, що обоє убили Івана Дамяного.

**Замах на поїзд.** З Кіш-Єне в Угорщинї доносять під днем 29. мая: Подорожні особового поїзду, що їхав вчера з Арада до Семигорода були в великій небезпечности, котрої уникнули лише завдяки осторожности машиніста. По чверт-годинній їздї побачив машиніст на шинах між другою а третою будкою кілька великих куп каміня. Нещастє було би певно наступило, если би машиніст не здержав ще вчас поїзду на кілька кроків перед наложеним камінем. Підозрінє о сей замах паде на одного віддаленого від служби зелїзничого будника.

**Статистика злочинців в Анґлії** констатує, що загальне число анґлійских вязнів зменьшило ся о 29·5 проц., а се тому, бо судії не наклададають великих кар. На 100.000 душ припало від 1874 до 1878 217 злочинців, від 1889 до 1893 лише 194. Сумно лише, що число злочинів против моральности збільшає ся, бо в послїдних 20 роках подвоїло ся. Так само число самоубийств побільшило ся. Число злочинів, поповнених дїтьми і малолїтними, відстрашаючо велике; 27 проц. всїх злочинників має 40 до 60 лїт. — Найбільше злочинів констатують в пристанях морских.

## ТЕЛЕҐРАМИ „БУКОВИНИ".

**Градець**, 4. червня. Цїле місто величаво прикрашене на приїзд цїсаря, котрий має відкрити новий будинок унїверситетский. Множество народу, також в стирийскім народнім строю, залягло улицї міста. Цїсар приїхав о 7. год. зрана, привитаний радістними окликами тисячів людий. На двірци зелїзницї повитав єго бурмістр др. Портуґаль промовою, в котрій висказав радість населеня з причини приїзду цїсаря і запевнив єго о вірности столицї і краю. На се відповів монарх, що радо принимає запоруку вірности і піддачности з уст заступника столицї сего краю, котрого минувшина тїсно злучена з історією єго родини, котрого населенє було все для него вірним, запевнив, що з зичливостю слїдить змаганя краю для культурного розвою, бо єму моральне і материяльне добро всїх однако любих народів лежить на серцю і він їх радо спомагає. Тому й з охотою прибув до Градця отворити новий будинок для науки і штуки і рад з того, що столиця Стирії підносить ся. Між вірними Стирийцями прожиє мило ті днї. — Серед радістних окликів мешканців міста і сел, поїхав відтак цїсар до замку, де привитало єго войско. Там о 9. год. принимав він ріжні депутациї.

**Градець**, 3. червня. На промову ректора унїверситету відповів цїсар: „Згадка про заснованє старого унїверситету Кароля Франца під-

висшає моє вдоволенє, що судило ся менї побачити перед собою новий будинок унїверситетский окінчений. Горячому одушевленю, яке менї оказують, відповідає моя певність, що будучність принесе богаті плоди за витревале співдїланє і спільне старанє о осягненє високих цїлий. А тепер з втїхою вкладаю послїдний камінь до сеї гарної будови з бажанєм, щоби се сьвяточне отворенє далеким потомкам дало сьвідоцтво о патріотичнім одушевленю, з яким мене сегодня окружають учителї і студенти. Зі словами: Carola Francisca crescat! вложив цїсар камінь угольний, по чім присутні з одушевленєм відсьпівали гимн народний. Коли цїсар обходив коридори унїверситету, зібрали ся всї студенти унїверситету і засьпівали пісьню Gaudeamus. Серед невмовкаючих окликів професорів, студентів і численної публики вернув цїсар до свого замку.

## ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦИІ.

**К. Л. в Ко.** Тепер ще годї сю річ порушувати. Видїли деяких руских товариств у Львові постановили мабуть одноголосно — з'огидити себе. Дальше буде соромно належати до них. Є в них людцї, що зараз по засїданю видїлу біжать оповідати особистим противникам, що сей так, а другий так про них сказав — і піддержують сим в безконечність гидкі, особисті спори. Особистим противникам ще можна би не дивувати ся, але тим людцям годї простити їх охоту до сплетнів. Є то люди, що у всїх партиях раді би що-то „зарвати" і у всїх рівночасно риють... Ми їх небавом навчимо, де кінчить ся їх интерес особистий, а де починає ся справа народна, бо они за часто о тім забувають. Заслонюючись полїтикою керинять так, що справдї богато Русинів лише через то не хоче до наших товариств належати.

















Видає і за редакцию відповідає Осип Маковей. З друкарні Г. Чоппа.